

СУШИК О. В.,

кандидат юридичних наук,
докторантка кафедри службового та
медичного права
(Інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 342.922

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.4.18>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ БУДІВНИЦТВА ВІТРОВИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ НА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЯХ ІЗ ПОЗИЦІЇ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена правовому аналізу права ЄС, законодавства країн-членів ЄС і вітчизняного законодавства щодо будівництва вітрових електростанцій (відновлювального джерела енергії) та, зокрема, оцінці можливого їх впливу на природоохоронні території. У всьому світі прийнято, що енергія, вироблена з відновлювальних джерел енергії, є зеленою (чистою) і зовсім не впливає на довкілля. Однак будівництво та діяльність вітрової електростанції (вітрові турбіни) призводить до негативного впливу на довкілля.

Стаття показує, яким чином у праві ЄС баланшуються приватні, публічні та суспільні інтереси, коли йдеться про розвиток відновлювальних джерел енергії, та виокремлює національне законодавство України у цій сфері. Підкреслено важливу роль уповноваженого органу виконавчої влади, що здійснює оцінку впливу на довкілля.

Зокрема, в першій частині статті проаналізоване право ЄС щодо протидії змінам клімату в частині розвитку відновлювальних джерел енергії і законодавство країн-членів ЄС. Велика увага приділена правовому регулюванню питання здійснення компетентним органом оцінки впливу на довкілля під час будівництва вітрових електростанцій на природоохоронних територіях. В цій частині виокремлюються процедурні кроки компетентного органу щодо оцінки впливу на довкілля відповідно до права ЄС.

У другій частині статті виокремлене вітчизняне законодавство, що регулює питання розвитку відновлювальних джерел енергії. Зокрема, проаналізоване законодавство у сфері енергетики та встановлено, що воно містить зобов'язання дотримання вимог правових актів щодо оцінки впливу на довкілля. Встановлено, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища України, здійснює оцінку впливу на довкілля відповідно до певних нормативно-правових актів. Визначено, що в Україні, на жаль, відсутній єдиний спеціальний правовий документ, що регулює питання оцінки впливу відновлювальних джерел на природоохоронні території, враховуючи специфіку діяльності вітрових електростанцій.

Ключові слова: клімат, відновлювальні джерела енергії, оцінка впливу на довкілля, вітрова електростанція, природоохоронна територія, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Sushyk O. V. Administrative law issues windfarm location in special environmental protected area in the view of environmental impact assessment: European challenge for Ukraine

The article provides a comprehensive overview of European law, national law of some EU countries and Ukrainian national law in the field of environmental assessment on special conservation areas on wind farm (renewable energy source) siting. Wind energy is traditionally considered as an environmentally friendly source of power (“green energy”). Unfortunately, we often miss the fact that wind farm (wind turbine) is also a possibility of negative impacts to the environment.

The article highlights to how private, public and public interests are balanced in EU law when it comes to the renewable energy development and distinguishes the national legislation of Ukraine in this area. Emphasized the important role of the competent state body, which carries out.

In the first part of the article examine climate change, renewable energy law of EU and some national law of EU countries in this area. Focused attention on legal regulation of authorized body of executive power during the environmental impact assessment from the wind farms special on the area of Natura2000. This part also highlighted the EU procedural steps that must be applied to plans and projects that are likely to have a significant effect on a Natura2000 site.

In the second part of the article discusses legal framework the renewable energy development of Ukraine. Further an investigated the legislation in the field of energy which contains an obligation to comply the environmental impact assessment requirements. It is established that the executive state authority implementing state policy in the field of environmental protection of Ukraine, carries out environmental impact assessment in accordance with certain regulations. The article argues that Ukraine has not special law which regulate wind farm siting with requiring the environmental impact assessment in the special environmental protected area.

Key words: *climate, renewable energy sources, environmental impact assessment, windfarm, special environmental protected area (Natura 2000), executive state authority implementing state policy in the field of environmental protection.*

Вступ. Вітроенергетика традиційно розглядається як екологічно чисте джерело енергії, що мінімально впливає на навколишнє природне середовище. На жаль, ми часто забуваємо про те, що вітрова електростанція (далі – ВЕС) є не лише джерелом зеленої енергетики, але й джерело можливого негативного впливу на довкілля. Тип та масштаби впливу залежать від території на якій зводиться ВЕС, наявності природних та антропогенних ландшафтів, використання біорізноманіття та віддаленості від рекреаційних, туристичних та оздоровчих територій.

В даній науковій статті звернемо особливу увагу на правові засади здійснення уповноваженим органом виконавчої влади оцінки впливу на довкілля під час будівництва ВЕС. До вибору саме такої тематики підштовхнув аналіз судової справи України щодо будівництва ВЕС потужністю 120 МВт (34 вітрових електроустановок) на території Полонині Боржава (високогірні райони Закарпатської області). З 2018 року громадськість намагається захистити в правовому полі об’єкти тваринного світу, адже саме на них буде здійснюватися негативний вплив під час будівництва ВЕС в Закарпатській області.

Зокрема, будівництво та діяльність ВЕС може призвести до: 1) травмування та загибелі птахів та кажанів через їх зіткнення з різними частинами вітрової турбіни або з іншими структурними елементами ВЕС [1, с. 3]; 2) виникнення перешкод для відпочинку та розмноження птахів і кажанів, зміни напрямку руху під час міграцій або ж перельотів на інші місцевості [2, с. 5]; 3) втрати місця існування через візуальні, шумові та вібраційні впливи [3, с. 74]; 4) деградації та втрати середовища існування в природоохоронних територіях як

місцевого, так і міжнародного значення [4, с. 1173]. Наукові дослідники тваринного світу з різних країн, що вивчають вплив будівництва ВЕС на біорізноманіття, наголошують, що ключовим моментом у наслідках такого впливу буде саме вибір місця розташування майбутньої ВЕС.

Правові засади розвитку вітрової енергетики та її можливий вплив на довкілля є предметом багатьох науково-правових досліджень зарубіжних вчених. З погляду правових аспектів протидії зміні клімату в ЄС це питання висвітлювали у своїх наукових працях С. Акербума, Д. Боданського, М. Кеніг-Вітковської тощо. Правові засади функціонування вітрових електростанцій на природоохоронних територіях досліджували А. Невядомські, С. Стелмасяк, А. Халадій тощо. Однак серед вітчизняних учених-правників вищенаведені питання залишилися поза увагою. Тому є необхідність заповнити цю наукову прогалину.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз права ЄС, судової практики та законодавства країн-членів ЄС щодо оцінки впливу на довкілля як обов'язкового етапу будівництва ВЕС на природоохоронних територіях та вітчизняного законодавства у цій сфері. Адже під час імплементації європейського законодавства ми повинні враховувати лише найкращі практики щодо правового регулювання впливу на довкілля під час будівництва ВЕС на природоохоронних територіях. Це дозволить органам виконавчої влади у цій сфері більш ефективно використовувати правові норми щодо охорони довкілля.

Результати дослідження. В європейському праві та національному законодавстві країн ЄС питання розвитку вітрової енергетики пов'язують із більш широкою темою запобігання зміні клімату і з Паризькою угодою зокрема [5, с. 144].

Паризька угода від 12 грудня 2015 р. [6] спрямована на зміцнення глобального реагування на загрозу зміни клімату в контексті сталого розвитку та зусиль з викорінення бідності шляхом: стримування зростання глобальної середньої температури значно нижче 2 °С понад доіндустріальні рівні, сприяння опірності до зміни клімату та низьковуглецевому розвитку. До того ж метою угоди є забезпечення узгодженості фінансових потоків із напрямом низьковуглецевого та опірного до зміни клімату розвитку.

Паризька угода дає чітку вказівку інвесторам, що високовуглецеві активи не будуть приносити дивіденди в довгостроковій перспективі, і пропонує нові можливості розвитку для галузі відновлювальної енергетики (вітроенергетики зокрема) як у Європі, так і за її межами.

Питання розвитку відновлювальних джерел енергії знайшли своє відображення в установчих документах ЄС. Відповідно до ст. 194 абз. 1 Договору про функціонування Європейського Союзу [7] сприяння розвитку нових та відновлювальних форм енергії є однією з цілей енергетичної політики ЄС. Ця мета досягається завдяки виробництву енергії з відновлюваних джерел, що є важливим елементом зусиль щодо зменшення викидів парникових газів та є вираженням турботи про навколишнє середовище.

Правове регулювання розвитку відновлювальних джерел енергії в ЄС розпочалося на рівні директив з 2009 року. Директива 2009/28/ЄС Європейського Парламенту та Ради про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел, якою вносяться зміни, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС (RED I) [8], мала на меті забезпечити, щоб до 2020 року енергія з відновлюваних джерел, таких як біомаса, енергія вітру, гідроенергія та сонячна енергія, становила щонайменше 20% загального споживання енергії ЄС для виробництва електроенергії, транспорту, опалення та охолодження. Директива RED I визначає енергію з відновлюваних джерел як енергію «з відновлюваних невикопних джерел, а саме енергію вітру, сонячну енергію, аеротермальну, геотермальну та гідротермальну енергію та енергію океану, гідроенергію, енергію, видобуту з біомаси, газу, видобутого зі сміттєзвалищ, очисних споруд, стічних вод та біологічних джерел (біогаз)» (стаття 2 (а) Директиви 2009/28/ЄС). У зв'язку з перевагами швидкого застосування відновлюваної енергії, а також її стабільним характером і екологічними перевагами було зроблено припущення, що держави-члени повинні формувати своє законодавство таким чином, щоб надавати пріоритет інвестиціям у сектор відновлюваних джерел енергії, що відповідають цілям збереження навколишнього середовища та зміни клімату.

У 2014 році Рада Європи погодила Рамки політики щодо клімату та енергетики в період із 2020 по 2030 рік (кліматично-енергетичної політики) Європейського Союзу до 2030 року [9], де встановлені певні цілі, у тому числі збільшення частки відновлюваних джерел енергії ЄС в енергетиці на 27 відсотків, а зі змінами після підписання Паризької угоди – на 32 відсотки [10].

Наприкінці 2018 року була опублікована Директива (ЄС) 2018/2001 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року про стимулювання використання енергії з відновлюваних джерел [11] (RED II). Реалізація Директиви RED II спрямована на досягнення нової цілі ЄС щодо збільшення частки відновлюваних джерел енергії в енергетичному комплексі ЄС до 2030 року до рівня щонайменше 32%.

Більше того, ЄС має більш амбіційні плани щодо збільшення частки відновлювальних джерел енергії. Зокрема, відповідно до Основних положень кліматичної політики до 2050 року (від 28 листопада 2018 року) [12], передбачено збільшення частки енергії від відновлювальних джерел енергії до 75 відсотків.

Поряд із нормативно-правовими актами ЄС, які заохочують розвиток вітрової енергетики, велику роль відіграють і акти, що спрямовані на захист біорізноманіття під час будівництва ВЕС. Зокрема, Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/147/ЄС від 30 листопада 2009 року про збереження диких птахів [13] (далі – Пташина директива) та Директива Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 р. про збереження природних середовищ існування, дикої флори та фауни [14] (далі – Директива про середовища існування). Вищенаведені директиви стали одними з основних правових механізмів для захисту навколишнього природного середовища Європи [15].

Зокрема, у п. 3 та 4 статті 6 Директиви про середовища існування викладено низку процедурних етапів, що повинні застосовуватися до планів та проектів, які, ймовірно, можуть мати значний вплив на територію Natura 2000.

Першим етапом є визначення того, чи план або проект має бути відповідним чином підданий оцінці впливу на довкілля. Навіть коли тільки припускаємо (не можна виключити можливість того), що проект може мати значний вплив на території Natura 2000 (природоохоронна територія), а саме на врахування завдань, пов'язаних з охороною території, національним органом проводиться відповідна оцінка впливу. Оцінка впливу проводиться, аби компетентний національний орган затвердив або відхилив факт, що реалізація плану чи проекту не матиме негативного впливу на цілісність відповідної території (п. 3 ст. 6). Більше того, Повідомлення від інституцій, органів, офісів та агентств Європейської Комісії «Управління територіями Natura 2000 Положення статті 6 Директиви про середовища існування 92/43 / ЄЕС (2019/С 33/01) [16] та Повідомлення Європейської Комісії Керівний документ з розвитку вітроенергетики та законодавства ЄС з охорони природи від 18.11.2020 р. [17] передбачають, що оцінка проводиться і тоді, коли на основі об'єктивної інформації не можна виключати значний несприятливий вплив на ділянку Natura 2000.

У цьому питанні Європейський суд справедливості дає роз'яснення до розуміння п. 3 ст. 6 щодо проведення оцінки. Зокрема, в рішеннях щодо справ C-127/02 Waddenvereniging і Vogelbeschermingsvereniging [18] та C-6/04 Комісія проти Об'єднаного королівства Великої Британії та Ірландії [19], визначається що ст. 6 п. 3 Директиви про середовища існування вимагає відповідної оцінки наслідків плану або проекту, якщо існує ймовірність або ризик негативного впливу на відповідну природоохоронну територію. А саме, виходячи із засади обережності такий ризик визнається істотним, якщо на підставі об'єктивних передумов не можна виключити, що план чи проект буде значно впливати на територію Natura 2000.

Відповідна безпосередня оцінка впливу на природоохоронні території є другим етапом здійснення оцінки національним компетентним органом. Під час здійснення цього етапу повинна збиратися детальна інформація про екологічні властивості та цілі збереження цієї території та потенційні наслідки плану, або проекти для цілей охорони природи. Це дасть змогу Компетентним органам оцінити план чи проект діяльності, окремо або в поєднанні з іншими планами чи проектами, чи буде він негативно впливати на Natura 2000, чи ні.

Тягар доказу полягає у доведенні відсутності негативний вплив на територію. Рішення Суду Справедливості ЄС (Комісія / Італія, С-304/05) [20] говорить про те, що відповідна оцінка повинна містити вичерпні, точні та остаточні висновки, що могли би розв'язати, з наукової точки зору, всі сумніви щодо наслідків майбутніх робіт.

На практиці відповідна оцінка є процесом, що проводиться декілька разів, таким чином дає можливість вдосконалення плану або проекту діяльності, аби уникнути негативного впливу на ділянку Natura 2000 [21]. Таким чином, залежно від результатів оцінки орган виконавчої влади повинен визначитись, чи можуть у дозволі бути введені заходи щодо пом'якшення впливу, чи будуть застосовуватись обмеження, щоб уникнути негативного впливу або знизити його до незначного рівня.

Разом із тим компетентні органи повинні оцінити можливі альтернативи проекту або плану діяльності. Остаточну відповідь щодо оцінки впливу можна робити лише тоді, коли буде встановлена відсутність негативного впливу на відповідну територію. У разі неможливості виключення такого впливу органи державної влади повинні відмовити у проходженні наступного етапу оцінки впливу. Якщо національний орган під час здійснення оцінки впливу визначив, що діяльність негативно впливає на природоохоронну територію, але сам план чи проект має бути здійснений з вагомих причин (економічних), держава-член має вжити усіх необхідних компенсаційних заходів для забезпечення загальної цілісності Natura 2000. У разі, якщо на відповідній території знаходяться пріоритетний тип природного середовища існування та/або пріоритетний вид, такими причинами можуть бути лише здоров'я людей, державна безпека, переваги для навколишнього середовища, що мають першочергове значення (ч. 4 ст. 6 Директиви про середовище існування).

Оскільки схвалення діяльності, яка має негативні наслідки, є винятком із положень ч. 3 ст. 6 Директиви, то підстави для такого рішення мають бути переконливі і чітко визначені. Зокрема, такими підставами є виконання суб'єктом, який має намір здійснювати певну діяльність, що негативно впливає на природоохоронні території, зобов'язання доказати наявність таких передумов: 1) альтернативний проект, що подається на розгляд компетентного органу, є найменш шкідливий для цієї території Natura 2000 по відношенню до його значних цінностей, і взагалі немає жодного іншого альтернативного рішення, яке не здійснювало негативного впливу на навколишнє природне середовище, 2) є безпосередні, вагомі причини, що виникають з переважаючого характеру публічних інтересів, 3) прийнято всі необхідні компенсаційні заходи. Більше того, Європейська комісія роз'яснює у своєму висновку Керівний документ щодо статті 6(4) «Директиви про середовище існування» 92/43/ЄЕС визначення вищенаведених передумов [22].

У країнах-членах ЄС існує позитивна практика успішного співіснування вітряків (вітроелектростанцій) із природоохоронними територіями. Зокрема, вітроелектростанція Papachaiko в Греції розміщена на території природоохоронної території, вітроелектростанції Vrbice, Nove Mesto, Petrovice в Чеській республіці розміщені на так званій «пташиній території» [23].

Разом із тим в країнах – членах ЄС існує і практика щодо заборони діяльності вітрових електростанцій на природоохоронній території. Так, відповідно до рішення Суду Справедливості ЄС *European Commission v Republic of Bulgaria (case № C-141/14)* [24] було визнано, що Болгарія через функціонування низки електростанцій не дотримується природоохоронного законодавства.

Більше того, в національному законодавстві країн-членів ЄС містяться нормативно-правові акти, які регулюють питання будівництва вітрових електростанцій та можливого негативного впливу на біорізноманіття. Зокрема, Республіка Польща має Закон «Про інвестиції у сфері вітрових електростанцій» від 20 травня 2016 року [25] та Наказ Генеральної дирекції з охорони навколишнього природного середовища «Керівні принципи у сфері прогнозування впливу вітрових електростанцій на навколишнє середовище» від 2 серпня 2011 р. [26].

Україна, підписавши Угоду про асоціацію [27], взяла на себе зобов'язання щодо імплементації європейського законодавства, в тому числі і щодо захисту біологічного різноманіття під час будівництва ВЕС.

Нині розвиток відновлювальних джерел енергії (і вітроенергетики зокрема) передбачено низкою політичних документів України (стратегій, планів, концепцій), а саме в Енергетичній стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [28], Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року [29], Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року [30], Національному плані дій з відновлюваної енергетики до 2020 року [31]. Зокрема, Національний план дій з відновлюваної енергетики до 2020 року мав за мету збільшити частку ВДЕ з 3,8% у 2009-му до 11% у 2020 році у кінцевому обсязі споживання енергії. Вищенаведені документи визначають головні стратегічні цілі держави в енергетиці, які є орієнтиром у встановленні державних пріоритетів в кліматичній та енергетичній політиці.

На законодавчому рівні питання розвитку відновлювальної енергетики в Україні регулюють Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017 р. [32] та Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20 лютого 2003 р. [33]. ч. 2 Ст. 3 Закону України «Про ринок електричної енергії» визначає принципи функціонування ринку електричної енергії, серед яких – сприяння розвитку альтернативної та відновлюваної енергетики. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» містить визначення відновлювальних джерел енергії, вітрової електростанції, вітрової електроустановки тощо. До того ж ст. 3 Закону встановлює основні засади державної політики у сфері альтернативних джерел енергії, зокрема визначений перспективний напрям збільшення обсягів виробництва енергії з відновлювальних енергоджерел.

До того ж Закон України «Про альтернативні джерела енергії» зобов'язує суб'єктів, зайнятих в експлуатації відновлюваних джерел енергії, під час будівництва об'єктів, пов'язаних із виробництвом електричної енергії з відновлюваних джерел, враховувати природні умови навколишнього середовища; наявність атмосферних умов, водних ресурсів, геотермальних джерел та періодичність природних циклів (ст. 10).

Дотримання вимог законодавства у сфері екології під час будівництва ВЕС передбачено і в містобудівному законодавстві України. До нормативно-правових актів, якими регулюється здійснення містобудівної діяльності, належать, посеред інших, Закон України «Про основи містобудування» від 16 жовтня 2000 р. [34] та Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 р. [35]. Зокрема, Закон України «Про основи містобудування» передбачає, що під час розроблення та реалізації містобудівної документації суб'єкти містобудівної діяльності мають певні зобов'язання, серед яких є дотримання основних завдань та заходів щодо забезпечення екологічної безпеки територій (ст. 13). Відповідно до п. 4. ст. 2 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» містобудівна документація (як у населеному пункті, так і за його межами) підлягає стратегічній екологічній оцінці. Більше того, розділ «Охорона навколишнього природного середовища», що розробляється у складі проекту містобудівної документації, одночасно є звітом про стратегічну екологічну оцінку, який має відповідати вимогам Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» [36]. Відповідно до цього законодавчого акту детальний план територій, плани зонування територій також підлягають екологічній оцінці (ст. 17–19).

Ст. 32 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачено, що для всіх будівель і споруд встановлюються класи наслідків (відповідальності), що являють собою характеристику рівня можливої небезпеки для здоров'я і життя людей, які постійно або періодично перебуватимуть на об'єкті або які знаходитимуться зовні такого об'єкта, матеріальних збитків чи соціальних втрат, пов'язаних із припиненням експлуатації або з втратою цілісності об'єкта.

Енергетична промисловість «вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дві і більше турбіни або висота яких становить 50 метрів і більше» як об'єкт планованої діяльності відноситься до другої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть

мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля (ч.3, 4 ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»).

Враховуючи вищевикладене, нині чинне законодавство України чітко говорить про можливий негативний вплив на довкілля під час будівництва ВЕС і визначає конкретні правові норми екологічного характеру, яких необхідно дотримуватися задля балансу інтересів (економічно-екологічно-соціальних).

Оцінка впливу на довкілля (далі – ОВД) спрямована на запобігання шкоді довкіллю, раціональне використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає: 1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля (ст. 5, 6 та 14); 2) проведення громадського обговорення (ст. 7, 8 та 14); 3) аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації(ст. 9); 4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля; 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності.

Уповноваженим органом виступає Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України[37] і підрозділ із питань екології та природних ресурсів відповідної державної адміністрації на обласному рівні, що підзвітне і підконтрольне Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України. Вищенаведений орган виконавчої влади здійснює процедуру оцінки впливу на довкілля під час будівництва ВЕС відповідно до Критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля [38], Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля [39] та Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля [40].

На жаль в Україні нині відсутній нормативно-правовий акт, що встановлював би особливості оцінки впливу на довкілля у процесі прийняття рішень про будівництво ВЕС на природоохоронній території. Діє лише ДСТУ 8339:2015 «Вітроенергетика. Вітроелектростанції. Оцінення впливу вітроелектростанцій на навколишнє середовище» [41], що не враховує характерні аспекти розміщення ВЕС на природоохоронних територіях.

Висновки. Розвиток відновлювальних джерел енергії (вітрових електростанцій зокрема) є невід'ємним компонентом заходів щодо протидії змінам клімату. У праві ЄС є чіткі норми щодо регулювання будівництва ВЕС на природоохоронній території. Зокрема, говорить як про заборону такої діяльності, коли вона наносить негативний вплив на довкілля, так і врегульована можливість діяльності ВЕС на таких територіях за певних конкретних умов. Підставою для такої заборони/дозволу є рішення уповноваженого органу публічної адміністрації після проведення процедури оцінки впливу на довкілля. Більше того, у законодавстві країн-членів ЄС (найближчих сусідів України) є відповідні спеціальні правові норми, які чітко регулюють процедуру оцінки можливого негативного впливу на природоохоронну територію під час будівництва ВЕС.

Законодавство України, як і право ЄС, містить норми, що визначають обов'язковість проведення центральним орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, або підрозділом з питань екології та природних ресурсів відповідної державної адміністрації на обласному рівні оцінки впливу на довкілля під час будівництва ВЕС. Однак нині чинне вітчизняне законодавство, на жаль, чітко не визначає етапи, процедуру, підстави прийняття рішень вищенаведеним органом. У зв'язку з вищевикладеним задля усунення цієї правової прогалини пропонується внесення змін до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» або ж врегулювання цього питання на підзаконному рівні.

Список використаних джерел:

1. Hötter, H., Thomsen, K., Jeromin, H. Impacts on Biodiversity of Exploitation of Renewable Energy Sources: The Example of Birds and Bats. *Report by Nature and Biodiversity Conservation Union (NABU)*. 2006. P. 1–65.
2. Panarella S. For the Birds: Wind Energy, Dead Eagles, and Unwelcome Surprises. *Hastings West-Northwest Journal of Environmental Law & Policy*. 2014 Vol. 20. No. 1. P. 3–47.
3. Hutchins M., Parr M., Schroeder D. ABC's Bird-Smart Wind Energy Campaign: Protecting Birds from Poorly Sited Wind Energy Development. *Human-Wildlife Interactions*. 2016. 10(1). P. 71–80. DOI: 10.26077/7z03-f954
4. Lilley M., Firestone J. Wind Power, Wildlife, and the Migratory Bird Treaty Act: a Way Forward. *Environmental Law*. 2008. 38(4). P. 1167–1214.
5. Akerboom S., Anker H.T., Backes C., Bovet J., Cavallin E., Cliquet A, Kock W., Mathews F., McFillivray D., Schoukens H, Wind Energy Projects and Species Protection Law: A Comparative Analysis of the Application of EU Law in Five Member States. *European Energy and Environmental Law Review*. 2019. Issue 4. P. 144–158 .
6. Паризька угода (підписана Україною 22.04.2016): міжнародний договір. *База даних «Законодавство України»* . URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text (дата звернення 17.07.2021)
7. Консолідована версія Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01): міжнародний договір. *База даних «Законодавство України»*. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення 17.07.2021)
8. Директива 2009/28/ЄС Європейського Парламенту та Ради про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел та якою вносяться зміни до, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС. *База даних «Право ЄС»*. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32009L0028> (дата звернення 17.07.2021)
9. COM/2014/015 Комунікат Комісії Європейського Парламенту, Ради, Європейський економічний і соціальний комітет Ради політики щодо клімату та енергетики в період з 2020 по 2030 рік. *База даних «Право ЄС»*. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2014%3A15%3AFIN> (дата звернення 17.07.2021)
10. Рішення Ради (UE) 2016/1841 з 5 жовтня 2016 року щодо ратифікації від імені Європейського Союзу Паризької угоди, прийнятої відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. *База даних «Право ЄС»*. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2016/1841/oj> (дата звернення 17.07.2021)
11. Директива ЄС 2018/2001 Про стимулювання використання енергії з відновлюваних джерел. *База даних «Право ЄС»*. URL.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0082.01.ENG (дата звернення 17.07.2021)
12. COM/2018/773 Повідомлення Комісії для Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічно-соціального комітету та Комітету регіонів і Європейського інвестиційного банку «Чиста енергія для всіх європейців» стратегічне довгострокове бачення про цвітаючої, сучасної, конкурентоспроможної та нейтральної до клімату економіки. *База даних «Право ЄС»*. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0773> (дата звернення 17.07.2021)
13. Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/147/ЄС від 30 листопада 2009 року про збереження диких птахів. *База даних «Право ЄС»*. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02009L0147-20190626> (дата звернення 17.07.2021)
14. Директива Ради 92/43/ЄС від 21 травня 1992 р. про збереження природних середовищ існування, дикої флори та фауни. *База даних «Право ЄС»*. URL.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043> (дата звернення 17.07.2021)

15. Niewiadomski A. Protection of the Biosphere in Natura 2000 Sites. *Studia Iuridica Lublinensia* 2020, vol. XXIX, 2, p.151–161 DOI: 10.17951/sil.2020.29.2.151-161
16. Повідомлення від інституцій, органів, офісів та агентств Європейської Комісії Управління територіями Natura 2000 Положення статті 6 Директиви про середовища існування 92/43 / ЄЕС. База даних «Право ЄС». URL.: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)) (дата звернення 17.07.2021)
17. Повідомлення Європейської Комісії Керівний документ з розвитку вітроенергетики та законодавства ЄС з охорони природи. База даних «Право ЄС». URL.: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/wind_farms_en.pdf (дата звернення 17.07.2021)
18. Рішення Європейського Суду Справедливості Waddenvereniging and Vogelsbeschermingvereniging (case C-127/02). База даних «Європейський Суд Справедливості». URL.: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-127/02> (дата звернення 17.07.2021)
19. Рішення Європейського суду справедливості Commission of the European Communities v United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (case C-6/04). База даних «Європейський Суд Справедливості». URL.: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?docid=65588&doclang=EN> (дата звернення 17.07.2021)
20. Рішення Європейського суду справедливості Commission of the European Communities v Italian Republic (case C-304/05). База даних «Європейський Суд Справедливості». URL.: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-304/05> (дата звернення 17.07.2021)
21. Stelmasiak J. Nature Reserve as a Legal Form of Nature Protection. *Studia Iuridica Lublinensia*. 2020. vol. XXIX. 2. P.163–172 DOI: 10.17951/sil.2020.29.2.163–172
22. Висновок Європейської Комісії Роз'яснення концепцій альтернативних рішень, імперативних причин переважаючих суспільних інтересів, компенсаційних заходів, загальної злагодженості. (2007/2012). База даних «Європейський Союз». URL.: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/new_guidance_art6_4_en.pdf (дата звернення 17.07.2021)
23. Звіт енергетичної програми USAID: вітрова енергетика і природоохоронні території https://pdf.usaid.gov/pdf_docs
24. Рішення Європейського суду справедливості European Commission v Republic of Bulgaria (case № C-141/14) База даних «Європейський Суд Справедливості». URL.: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-141/14> (дата звернення 17.07.2021)
25. The Polish Law of May 20, 2016 “On Investments in Wind Power Plants” База даних «Законодавство Республіки Польща». URL.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160000961> (дата звернення 17.07.2021)
26. Order of the Polish General Directorate for Environmental Protection of August 2, 2011 “Guidelines for Forecasting Wind Power Plants Impact on the Environment” База даних «Директорат з охорони природи Республіки Польщі». URL.: <https://fnez.pl/wp-content/uploads/2020/06/Wytuzzne.pdf> (дата звернення 17.07.2021)
27. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014. База даних «Законодавство України». URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 17.07.2021)
28. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р. База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 17.07.2021)
29. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня

2016 р. № 932-р. База даних «Законодавство України». URL.: (дата звернення 17.07.2021) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2017-%D1%80#Text>

30. Про схвалення Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 липня 2018 р. База даних «Законодавство України». URL.: https://mepr.gov.ua/files/docs/Proekt/LEDS_ua_last.pdf (дата звернення 17.07.2021)

31. Про схвалення Національного плану дій з відновлюваної енергетики до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 902-р База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/902-2014-%D1%80#Text>

32. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13 квітня 2017 р. № 2019-VIII База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (дата звернення 17.07.2021)

33. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лютого 2003 р. № 555-IV. База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text> (дата звернення 17.07.2021)

34. Про основи містобудування: Закон України від 16 жовтня 2000 р. № 2780-XII. База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>

35. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

36. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII. База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

37. Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614 База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text>

38. Критерії визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1010 База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#Text>

39. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1026 База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>

40. Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 989 База даних «Законодавство України». URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-%D0%BF#Text>

41. ДСТУ 8339:2015 «Вітроенергетика. Вітроелектростанції. Оцінення впливу вітроелектростанцій на навколишнє середовище» База даних «Будстандарт України». URL.: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=62884

